

*pitkäaikaisasunnottomuuden
vähentämishjelma 2008-2011*

PAAVO-KEHITTÄJÄVERKOSTON TYÖRYHMÄ 3:N TYÖKOKOUS 31.8.2009

Asiakaskeskeisyys, kokemusasiantuntijuus ja vertaistoiminta – kokemustutkimus menetelmänä

Muistio työryhmän 3 työskentelystä

Työkokous nro III kokoontuminen 31.8.2009 klo 13–15, Ässäkodit

Osallistujat, nimi, organisaatio, sähköpostiosoite

Paikalla:

Sanna Lehtonen, puheenjohtaja, vvary, Helsinki, sanna.lehtonen@vvary.fi
Kaijus Varjonen, koordinaattori, Socca, Helsinki, kaijus.varjonen@hel.fi
Marja Manninen, projektipäällikkö, EJY ry, Voimanpesä-hanke, marja.manninen@ejy.fi
Niina Lyijynen, Suomen Ässäkodit Oy, Helsinki, niina.lyijynen@s-asunnot.fi
Aila Törmänen, Vantaan kaupunki, aila.tormanen@vantaa.fi
Kaisa Tuuteri, Nuorisoasuntoliitto ry, Helsinki, kaisa.tuuteri@nal.fi
Sari Timonen, Nuorisoasuntoliitto ry, Helsinki, sari.Timonen@nal.fi
Jorma Soini, Sininauhasäätö, jorma.soini@in105.fi
Susanna Hyväri, Diakonia-ammattikorkeakoulu, susanna.hyvari@diak.fi
Juha Klemelä, hanketutkija, EJY ry, Voimanpesä-hanke, juha.klemela@ejy.fi
Juha, Jarkki ja Jude, kokemusasiantuntijat
Sihteerin tehtävä jaettiin, Juha, Sanna, Kaijus

Kokouksen aluksi Ässäkotien esittely, kehittämisspäällikkö Niina Lyijynen <http://www.s-asunnot.fi/etusivu/>

Ässäkotien taustalla on Settlementiliitto. Ässäkodeilla on useita asumisyksikköjä ja juuri tällä hetkellä organisaatio laajenee, koska asuntotontteja on taloudellisesta taantumasta johtuen paremmin tarjolla.

Ässäkodit tarjoaa vuokra-asuntoja samoin perustein kuin kaupunki: pienituloisille yksinasujille sekä myös pienille perheille. Vuokrasopimukset ovat aluksi määräaikaista 3 kuukauden sopimuksia. Jokaisella talolla on sosiaalialan koulutuksen saanut emäntä tai isäntä. Toimenkuvana on sosiaalinen isännöinti. Talon työntekijä tuntee asukkaat: työ on antoisaa, mutta itsenäistä ja haastavaakin, ”rintamalinjassa” olemista. Omaan toimistoon ei voi sulkeutua.

Jokaisella talolla on myös asukastoiminta: "talon henki" syntyy ennen kaikkea asukkaista itsestään. Toiminnassa pyritään mahdollisimman suureen itsenäisyyteen. Taloissa ei ole nollatoleranssia – jokainen saa tehdä omaa juttuaan.

Asunnot ovat hyvin haluttuja, sillä asukasjonossa on noin 1000 henkilöä, mutta asuntoja vapautuu harvakseltaan. Asukkaaksi tullaan haastattelun kautta. N. 20% asutettavista kuuluu ns. erityisryhmiin ja suurin osa siis on ns. tavallisia vuokralaisia. Kokouksessa keskusteltiin myös yksittäisten asumiskohteiden eroista.

FC ASKEL, ASUNNOTTOMIEN JALKAPALLOJOUKKUE ESITTÄYTYI

ohessa linkkejä jalkapalloon liittyen:

<http://www.homelessacademy.fi> (suomalainen yhdistys)

[Katso uutisvideo tästä \(Iltasanomat\)](#) (Juttu kun Fc Askel sai lahjoituksena jalkapallokengät:)

http://atuubi.yle.fi/videot_ja_kuvat/id-1001847 (Juttu asunnottomien jalkapalloturnauksesta Espoosta tammikuussa 2009.)

"Juha-Pekka" ja "Jude" kertoivat FC Askeleesta. "Juha-Pekka" ja "Jude" olivat kokoukseen kutsuttuja, alkoholismien ja/tai asunnottomuuden itse kokeneita miehiä. Vuonna 2007 Espoossa perustettiin päihdekuntoutujien ja asunnottomien jalkapallojoukkue, joka alkoi nopeasti kasvaa, kun eri hoitolaitoksista ja päiväkeskus Askeleesta sekä muista Espoon järjestökadun järjestöistä alkoi ihmisiä tulla pelaamaan. Yksi joukkueen tärkeistä säännöistä on ollut se, että harjoittelu on säännöllistä periaatteella "kännissä ei olla kentällä". Pelaajille FC Askel on ollut yksi tärkeä kiinnekohta ja tuonut elämään sisältöä. jopa ponnahduslauta raitistumiseen

Kaijus kertoi jalkapallojoukkueen perustamisesta. Se perustettiin Espooseen päiväkeskus Askeleen (Kalliolan Settlementti) yhteyteen niin, että perustamiskokouksessa (loppukesä 2007) paikalla oli Askeleen johtava sosiaalityöntekijä Kalervo Koskela sekä kaksi Espoon kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelujen työntekijää. Kolmen hengen porukalla saatiin luotua toiminto, johon on osallistunut kahden vuoden aikana iso määrä porukkaa, työntekijöitä ja asiakkaita.

Jos laskee suoritteina toiminnan merkitystä, niin Fc Askel treenaa lähes ympäri vuoden, ainoastaan joulutauko pidetään ja joinakin juhlapyhinä ei treenata. Muuten treenit ovat vähintään kerran viikossa.

Pieni laskutoimitus

51 viikkoa vuodessa x 12 pelaajaa keskimäärin x 2 vuotta (6.10.2007-6.10.2009) =1224 suoritetta ryhmätoiminnasta. Lisäksi pääkaupunkiseudulla on pelattu 2 talvisarjaa sisältäen 3 turnausta, joissa jokaisessa on ollut n. 50 pelaajaa= 2x3x50=300 suoritetta.

Lisäksi kolmet asunnottomien ja päihdekuntoutujien jalkapallon sm-kisat on pelattu (Helsinki 2007, Rauma 2008, Nokia 2009) joissa joukkueita on jo ollut n. 12. Niiden määrä on iso, joten kyseessä on mittava toiminta. Lisäksi esim. Fc askeleen pelaajat pelaavat jo ainakin ns. normaalia harrastesarjaa yhdessä Kivitasku yhteisön kanssa jne. Voidaan siis puhua aika merkittävästä toiminnasta. Yhteensä kahden vuoden aikana suoritteita n. 2000.

"Juha-Pekka" ja "Jude" puhuivat vielä elämästä ennen ja jälkeen asunnottomuuden ja tai raitistumisen. Jude totesi, että kun hän sai tunnustettua alkoholismista sairautekseen, asiat alkoivat rullata. Nyt on työpaikka ja hän tapaa 7-vuotiasta tytärtään 2 viikon välein. "Juha-Pekka" totesi asuneensa aikoinaan teltassa ja onkineensa kaloja hengenpitimiksi. Nyt on kuitenkin 25 neliön asunto ja eteenpäin mennään.

Pj:n ajatuksia:

Erityisesti jäi mieleen se, että kun puhutaan osallistumisesta, niin se toimii parhaiten silloin kun osallistumisehdotuksissa asunnottomille, asunnottomuutta kokeneille, palvelun käyttäjille yms. ei ole mitään sisäänrakennettua kuntouttamista. ei piilotavoitteita.

Eli esimerkkinä jalkapallojoukkue jonka tavoitteena on vain pelata jalkapalloa – muut asiat seuraavat sitä, halu olla selvin päin ja pelata, saada asioitaan kuntoon jne, ns. tavisten jalkapallojoukkue toimii samalla tavalla. jalkapalloa pelatan jalkapallon vuoksi ja muut syyt ovat jokaisen omia. esim. kunto, kaverit, se, ettei tule sitten juotua jne.

Tauko

Tauon aikana pöytään jääneet kävivät lyhyen keskustelun siitä, pitääkö asunnottomien asemaa ja ongelmia ymmärtääkseen olla itse ollut asunnoton. Sekä Jorma että Juha olivat sitä mieltä, että myötäelämisen taito auttaa pitkälle.

Tauon jälkeen Susanna Hyväri totesi, että FC Askeleen eli asunnottomien jalkapalloseuran toiminnassa erityisen hienoa on se, että ammattilaisen ja asiakkaan väliset perinteiset roolit purkautuvat yhteisen toiminnan kautta. Kyse on oikeasta, ei vain ylhäältä johdetusta yhteisöllisyydestä (ks. esim. Hyväri 2001).

Keskusteltiin siitä, miten kaikille tarvitseville löydetään elämään jokin sellainen kiinnekohta kuin jalkapallo on FC Askeleen pelaajille. Askeleen pelaajille fudis on enemmän kuin viina, ja hieno vaihtoehto tai lisä AA ja NA ryhmille tai terapeuttisille työmenetelmille.

Osallisuus määriteltiin tässä yhteydessä seuraavasti: osallisuus on lähelle menemistä ilman piilotavoitteita Osallistamalla jonkun ryhmän toimintaan voi kokea osallisuutta

Draamaharjoitus, case-Pena.

Paikalle saapui ”Pena”, eli pitkäaikaisasunnon, joka kertoi tilanteestaan ja sen jälkeen keskusteltiin ”Penan” tilanteesta ja siitä miten hänet itsensä saisi kiinnostumaan oman tilanteensa parantamisesta.

Keskustelusta teki erityisen se, että paikalla oli niin monta ”kokemusasiantuntijaa”. Juden ja Juhan lisäksi VVA ry:stä mukana oli Jarkki ja sen lisäksi myös työntekijöistä yllättävän monella oli omakohtaista kokemusta asunnottomuudesta.

Jo ”Penan” kanssa keskustellessa tuli ilmi, että ”kokemusasiantuntijoiden” oli vähintään yhtä helppo mennä suoraan asiaan kuin ammattilaisten. Esim. kysymykset oletko saanut syötyä viime aikoina jne. tuntuivat tulevan kuin apteekin hyllyltä. Juha kommentoikin jonkin ajan kuluttua, että ”minustahan tulisi hyvä sosiaalityöntekijä”. Lisäksi termeistä puhuttiin. Kokemusasiantuntijat tunnustivat, etteivät he tiedneet mitä esimerkiksi osallisuus tarkoittaa. Keskustelimmekin siitä, kuinka paljon tällaisia termejä kannattaa käyttää ainakaan asiakkaiden kanssa, joita asiakkaat (eivätkä työntekijät) eivät ymmärrä.

Draamaharjoituksen jälkeisessä keskustelussa tuli esille, että ”Penan” kanssa pärjäisi huonompikin työntekijä, koska hän oli sanojensa mukaan valmis ”tulemaan puoleen väliin vastaan”. Haasteellisina oltiin koettu sellaiset ihmiset ja asiakkaat, jotka eivät ole pitkään aikaan valmiita mihinkään.

Kysymyksiä ja ajatuksia:

Mikä on työntekijän ja autettavan mentaalinen tila, kun kohdataan? miten se vaikuttaa kohtaamiseen ja osallisuuden kokemiseen? Miten lähestytään oikealla tavalla arkaa ihmistä? Asunnottomuutta kokenut ei tiedä mitä tarkoittaa kun sanotaan että ”me osallistamme sinua”

Työntekijän tulee hyväksyä ja ennen kaikkea tietää että on asiakkaan ”hyväksikäytävissä”. Lähdetään liikkeelle siitä mihin asiakkaalla on joku kontakti

Monet asunnottomuutta kokeneet henkilöt ovat kokeneet ettei heitä ole kuunneltu palveluissa oikealla tavalla.

Mitä asunnon tarvitsee ensin? Lämpimän paikan, jonkun joka kuuntelee? Mitä tehdään täysin lukossa olevan ihmisen kanssa? Mikä riittää?

Lopuksi todettiin, että ongelmien ratkaisemisessa on lähdettävä liikkeelle yksinkertaisista perusasioista. Loppukeskustelussa kävi ilmi, että kokousta pidettiin onnistuneena. Kokemusasiantuntijoiden panos oli siinä asiassa erittäin tärkeä.

Tärkeä johtopäätös: Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen kehittäjäverkoston jokaisen ryhmän toimintaan varmistettava! Kaikki hyötyvät!

Työryhmässä tehty ennen 16.10:

Tehty kartoitus osallistumisen ja yhdessäolemisen työmalleista asunnottomien palveluissa. Tehty kysely ryhmän jäsenille, josta selvittää malleja ja työvälineitä ja hyviä työtapoja, joita osallisuuteen liittyen on käytössä eri paikoissa. Lisäksi ryhmän fasilitaattori/sihtööri Kaijus on haastatellut ryhmän jäsentä, sosiaalineuvos Jorma Soinia näistä teemoista. Soinin haastattelun purkaa Henna Kauppinen Kuopion työterapisesta yhdistyksestä ja se on liitteenä. Lisäksi puheenjohtaja Sanna Lehtonen on saanu Feantsasta (Eurooppalainen asunnottomuusjärjestö) suositukset, mitä tulee osallisuuteen liittyen huomioida ja hänen johdollaan tämä asiantuntijaryhmä työstää niistä suomalaiset suositukset.

Ei työ tapa, vaan työtapa –Jerry Cotton